

Gauguin no ha mo

RAFA GIL

Qui no ha pensat alguna vegada de trencar la rutina quotidiana i buscar el paradís? La fuga feliç, encara que possible, no és una rebel·lia fàcil.

Amb un rampell de follia n'hi ha prou. I la maquinació de canviar-ho tot perd l'aroma d'utopia impossible d'un cop de vent. Deixar el lloc, la família, l'amor, la feina, la casa... Eixir de l'estat *fatale* amb una fuga radical i... vet aquí la felicitat! I encara més, renàixer sense tornar endarrere. Mig somni, mig realitat, a qui no li ha passat pel cap alguna vegada canviar de vida? Inventar-se una vida nova. Salvar-se, al cap i a la fi.

Però una actitud vital que sempre va associada a la idea d'aventura, d'Edèn i també a començar de nou, no és tan fàcil en la part real com en la part onírica. Evidentment, els llibres i les pel·lícules en van plens, d'històries d'aquest tipus. Robinson Crusoe s'inventa una nova vida, fonamentada en unes regles de treball totalment renovades, i se salva. El mite creat entorn la figura, aquest cop real, de Paul Gauguin no ha mort definitivament mai. El pintor francès va morir a Atuana, illes Marqueses, l'any 1903, on havia arribat dos anys abans procedent de Tahití, illa d'Oceania que habità durant deu anys. Aquesta és potser la idea de canvi de vida més generalitzada i idealitzada, però el ventall de possibilitats és il·limitat. I quasi bé sempre hi ha una característica comuna, i aquesta és que el canvi representa un traspàs físic, geogràfic. Tot i així, el canvi pot ser de caire intern, una mena d'introspecció en si mateix. Aquest seria el cas del Kevin Costner de la pel·lícula *Bailando con lobos*, on interpreta un oficial de la cavalleria dels EUA que es transforma en sioux.

Thelma i Louise, en canvi, seria un exemple de fugida radical. Dues dones que, disgustades dels homes i d'una vida sense horitzons, inicien una fuga esbojarrada *on the road* contra un món també sense horitzons. O bé, una mena de barreja de totes dues circumstàncies, com és el cas de Conrad, el personatge d'*Apocalypse Now*, de Francis Ford Coppola, interpretat per Marlon Brando. Un coronel de l'exèrcit dels EUA a Vietnam acaba fent de cap d'una tètrica comunitat iniciàtica dins de la selva. Un exem-

A qui no li ha passat mai pel cap, alguna vegada, d'inventar-se una vida nova? Salvar-se, al cap i a la fi.

t

ple molt allunyat del canvi de vida que experimenta Julia Roberts a *Pretty Woman*, on comparteix protagonisme amb aquest objecte de desig anomenat Richard Gere. De prostituta a dona-bé de la mà d'un *sex-symbol*. Una faula de cinema.

No cal fugir tant de la realitat per trobar moviments d'aquest tipus. Ni tampoc cal anar tan enfora. El cantant català Pau Riba s'ho deixà tot i se'n anà a l'illa de Formentera en plena època *hippy*, una experiència que el marcà per sempre. I Enric Barbat, cantant de la nova cançó, també es va decidir un dia a creuar la mateixa bassa i recalà a Menorca, on encara viu i on exerceix d'aparellador. Era una època on fugir era el verb de moda. També el poeta Francesc Parcerisas es va estar uns anys a Eivissa, on es guanyava la vida fent classes en un institut.

Agafar la ploma. Una de les renúncies al benestar garantit més espectaculars d'aquella època va ser la protagonitzada per François Maspero. La rellevància del fet ve donada per la simbologia que representava el personatge per a aquella gent que d'una manera o d'una altra es va sentir participat amb el maig del 68 francès. Maspero era, en aquella època, un dels editors més agosarats. I un bon dia, després de 23 anys en l'ofici, amb 1.200 títols a les espatlles, molts d'ells d'extrema esquerra, va abandonar aquesta activitat i es va fer escriptor. Sense complexos, ha dit que no se sent "com un ex-editor que escriu, sinó més aviat com un escriptor que va ser editor".

Arribar a l'escriptura tard i fer-ne un *modus vivendi* és també el que va fer l'autor de *La ciudad de los prodigios* i *El misterio de la cripta embrujada*, Eduardo Mendoza. És també el cas de Rosa Regàs, guanyadora de l'últim Premi Nadal amb la novel·la *Azul*. Aquesta barcelonina de pèl roig és considerada una de les inconfirmistes més il·lustres de la cultura catalana. La seua vitalitat no solament s'amaga en la màxima "com més vius, millor escrius", sinó que als seixanta anys pot dir tranquil·lament que ha apurat cada moment de la seua vida. Un cop casada i amb cinc fills parits, la inquietud comença a evidenciar-se i s'esquerda lentament allò que s'anomena una existència contractual. El 1970 funda l'editorial Gaya Ciencia. Són els anys de la *gauche divine*, de Bocaccio i de Cadaqués. Catorze anys després abandona les tasques editorials, s'atura i, lluny de rendir-se, pensa què li agradaria fer. Es decideix per l'escriptura. Però se'n va a fer de traductora i editora a l'ONU. Encara ha tingut temps de viure a Gine-

Fugir cap a la platja paradisiàca

Fa prop de trenta anys, un estiu, J. —vol conservar l'anonimat absolut— nadvava en una platja de Santa Eulàlia, a Eivissa, quan va albirar, entre la calitja d'agost, una ombra a l'horitzó. Va imaginar un cetaci gegantí. Però quan va interrogar els nadius, la resposta va ser: Formentera. L'illa del sud, que J. situava a les Illes Canàries, va despertar la seua curiositat. I l'endemà embarca la Lambretta en la barca que aleshores unia les Pitiüses. "L'impacte —recorda— va ser brutal. Que en ple segle XX i en aquestes latituds hi hagués un paradís així, per mi era un somni".

Un cop esgotada la setmana de vacances, va tornar a Madrid. Allà era un jove i empenedor director executiu en una empresa que tampoc vol citar. Mogut per un seguit de circumstàncies, va deixar la feina i va pensar en el paradís. Perquè el paradís existia. Ell, almenys, l'havia vist. Arribà a Formentera, i amb el temps posà un petit negoci. I encara s'hi dedica. La botiga ja té vint-i-dos anys. "Vaig participar plenament del moviment contracultural que va ser el *hippisme*; la marginació ben entesa era, aleshores, possible a l'illa. Per què vaig canviar de vida? Doncs, perquè estava fart de la vida que portava. Ara bé, tampoc és una cosa que es pugui explicar en quatre ratlles, sinó que dóna per a un llibre sencer. Mira, vas fent amistats, la idea va qual·lant i si ara ho mires en perspectiva inclús hi pots veure un fil conductor; però també és cert que és un acte irracional".

J. M.

ARXIU

Formentera. Un somni pròxim.

Manuela: ex-monja i ex-puta

Manuela té 63 anys. Després de més de quaranta fent de prostituta al Xino valencià, el carrer ja no és l'escenari on es planta i comercia amb el seu cos. Però ella va ser casada. De joveneta va rebre la trucada de Déu, establí matrimoni amb l'Església i entrà de novícia en un convent de València el nom del qual vol guardar en l'anonimat. Es va convertir en monja. I en va exercir poc temps, encara que no recorda quan ni per què es va arrancar l'hàbit i va començar a traficar amb un sexe clandestí

encara perfumat de la cera del convent. "T'ho jure; no recorde com vaig passar de monja a puta. Imagine que vaig perdre la pista a Déu", afirma escèptica Manuela. I Carmen, una meuca de 60 anys encara en actiu i companya de Manuela, elabora automàticament la seua hipòtesi: "Segur que va ser quan li vares veure el piu al rector per primera vegada quan vas pensar que el convent no era el teu destí". I l'ex-monja i ex-puta urpeja engrunes entre una memòria prou emboirada: "Alguna vegada eixíem d'allà, les més jovenetes, i quan tomàvem jo em deprimia; cada cop suportava menys la idea del retorn. No veia massa clar tot allò, devia ser que Déu no em cridà tant l'atenció com la berganteria. Una de les vegades que vaig eixir, no vaig tornar i com que estava 'pelada' vaig fer una feineta per peles amb un tio que no m'agradava gens". Ves per on que la possibilitat de diners fàcils la va encisar més que unes oracions que mai no l'arribaren a impregnar totalment de santedat.

J. M.

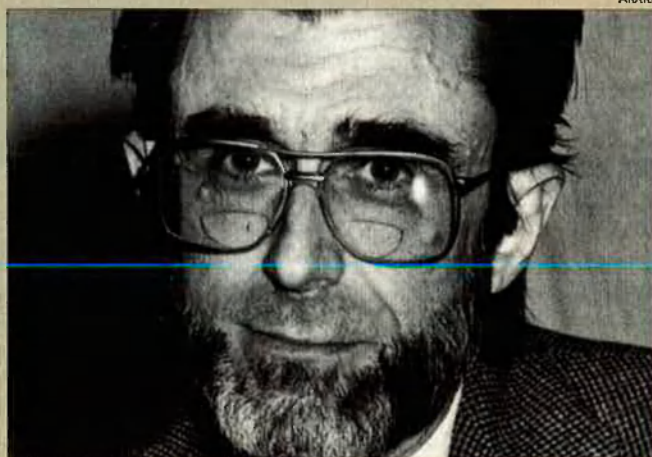
RAFA GIL

Manuela. Ara té 63 anys.

La tercera oportunitat de Francesc Borrell

Francesc Borrell va ser vuit anys regidor per Unió Democràtica de Catalunya –UDC– a l'Ajuntament de Barcelona, així com portaveu i president de la coalició CiU. Fins a l'any 1987, quan assumiria la presidència del partit, per cedir-la un any després a Josep Antoni Duran i Lleida. Era l'any 1988 i va deixar definitivament la política. Va dimitir, una "actitud poc practicada entre els polítics; bé, a Europa sí que hi ha més tradició". I va canviar de vida.

Va crear la Fundació Família i Benestar Social, que treballa als barris vells en la construcció d'habitatges a baix preu per a la gent amb problemes econòmics, conjuntament amb Càritas. Una Fundació fruit, fins a cert punt, d'una frustració: "Quan presidia

Francesc Borrell. Va dimitir de la política.

UDC vam reunir-nos els presidents dels partits polítics representats a l'Ajuntament per tractar només qüestions socials i vam arribar a un seguit de conclusions de les quals no es va portar a terme cap". Borrell, que havia es-

tat empresari abans que polític, considera que amb l'arribada de la tercera edat, i després de l'etapa política, li arriba una bona oportunitat per desfer el greuge. "Les persones –justifica Francesc Borrell, qui no cobra per la seua tasca al capdavant de la Fundació, el seu canvi de vida– no es poden anquilosar en una cosa concreta; s'ha d'anar canviant sempre que es pugui per dedicar-se a d'altres coses".

Francesc Borrell opina que un cop garantida la seguretat pròpia, s'ha de treballar en la solidaritat amb la comunitat on es viu. "Els americans tenen molt clara la funció que poden fer les persones grans quan posen la seua experiència al servei de l'administració", sentència. **J. M.**

Rosa Regàs. L'escriptora, que ha guanyat l'últim Premi Nadal amb la novel·la *Azul*, assegura als seixanta anys que "com més vius, millor escrius".

bra i recentment a Síria durant una temporada, experiència de la qual eixirà un llibre d'aquí uns mesos. També ha canviat la ciutat per l'Empordà.

Valor i al bou. Canviar de vida és "complicat", assegura Rafael Xambó. El sociòleg valencià, que en vint anys ha canviat vint-i-tres vegades de casa –"sóc un nòmada urbà"–, creu que l'"estructura social cada vegada fa que els canvis siguin més difícils i si hi afegim la trama burocràtica convertim la nostra vida en una tirallonga d'expedients". Xambó opina que la concepció del destí no respon, avui, ni a la fidelitat clàssica als astres, tràgica, ni a la idea moderna de l'atzar derivada de la revolució industrial. "El destí està marcat pel passat –diu– i els canvis externs depenen massa dels condicionaments socials". Una altra cosa és l'escapada interna, amb tots els perills que comporta, de la qual tenim un exponent perfecte en Ignatius Reilly, el protagonista de la novel·la de John Kennedy Toole, *La conxorxa dels enzes*. "Una reclusió –segons Rafael Xambó– en la qual resulta sempre difícil establir la frontera entre una vida interior renovada i el deliri".

Per a fer el salt al buit que comporta, la majoria de les vegades, canviar de vida, es necessita valor. I hi ha qui el busca en d'altres passions poc desenvolupades o oblidades en una prestatgeria de la memòria. Aquest és el cas de Salvador Gamundí, *Salvaorillo*, natural de Muro –Mallorca–. Un home que, com tants altres, va

I Ferran Torrent penjà els guants

L'escriptor valencià Ferran Torrent fa dos anys que va canviar Sedaví (l'Horta) per la Ribera de Cabanes (la Plana Alta), un petit poble a mig camí entre la costa i l'interior de secà. Va complir 43 anys el passat mes de maig i a hores d'ara prepara una novel·la que calcula que tindrà acabada a les darres d'enguany.

Aquest és un dels motius pel quals se'n va anar al camp i perquè "estava cansat de la ciutat, on vivia des dels quinze anys". Però aquest canvi de vida "saludable" no és el més gran que ha fet l'autor de *No empreneu el comisari* o *L'any de l'embotit*. L'any 1985, quan treballava com a contractat a la Conselleria de Cultura de la Generalitat valenciana de Ciprià Ciscar, li

Ferran Torrent. L'escriptor de Sedaví se n'ha anat a viure al camp.

van oferir fer-lo funcionari i d'entrada va acceptar, però el dia abans del contracte definitiu, Torrent, que acabava de publicar *Penja els guants*, *Butxana*, va decidir fer-se escriptor.

"És un canvi –recorda– que no s'ha de pensar, perquè si el penses no el fas; però llavors tenia 34 anys, no era casat ni tenia fills, ni en tinc, i això feia que la tremenda inseguretat que et dóna aquest ofici no en fóra tant, de tremenda". Però Ferran Torrent ja havia decidit fer-se escriptor molt abans, justament quan deixà de vendre cromos arreu de la geografia estatal. "Aquest –reconeix–, va ser el gran canvi de la meua vida, però una persona que no ha tingut un ofici, coexisteix sempre amb la inseguretat de no tenir un sou fix al mes".

Per tant, lluny d'obsedir-se, en fa una lectura positiva: "És una situació que, tot i tenir data de caducitat, et manté sempre espavilat i no permet que t'adormes". **J. M.**

fer alguns diners amb la construcció durant el boom turístic i que als 55 anys va decidir fer-se torero. D'això fa cinc anys; llavors, Salvaorillo, que lluia una respectable panxa i el gris ja se li havia escampat per tot el cap, va reprendre una passió de joventut. Va recordar quan era un jove de divuit o dinou anys, que era torero de jò-necs. I sense pensar-s'ho ni un segon va començar un règim fortíssim que el va rejuvenir una pila d'anys i es va tenyir el cabell de color ros platí. Es va dirigir a València, on li feren un vestit de torero a mida. Va comprar els bous per al debut i va fracassar estrepitosament, davant l'astorament del poble. El fracàs va ser tan fort com la il·lusió de fer realitat el somni de ser torero. Tant, que ha desaparegut de la vida taurina, inclús com a espectador.

Teresa Gimpera, per la seua banda, no és partidària de plantejar-se el futur des de la infantesa. Ans al contrari, creu que "fer ruptures absolutes és molt interessant". Assegura que la vida l'ha portat a coses molts diferents sense haver-s'ho proposat mai. De traductora simultània es va fer model, per després convertir-se en actriu i rodar vuitanta pel·lícules. Fins aquí, les coses eren gairebé un seguit de conseqüències lògiques. I va decidir canviar radicalment de vida i va escollir Begur –el Baix Empordà–, on va muntar un bar restaurant. Al cap de cinc anys va tornar a la moda, i va muntar la seua pròpia agència.

La vida, certament, no és com a les pel·lícules. **Joan Marí**

Teresa Gimpera. La model catalana es confessa "anti-plantejar-se el futur".